

Al XVII-lea Congres Internațional de Științe Istorice

Manifestare științifică de prestigiu, cel de al XVII-lea Congres Internațional de Științe Istorice, reunind un mare număr de participanți veniți din Europa ca și din alte continente, s-a desfășurat în vara acestui an în capitala Spaniei. Deschiderea lucrărilor a avut loc pe data de 26 august, prin cuvîntul adresat participanților de reprezentantul Comitetului Național al Istoricilor Spanioli, ca și de președintele și secretarul Comitetului Internațional de Științe Istorice. Festivitatea deschiderii a fost urmată de conferința profesorului Miguel Angel Zadiro Quesada, referitoare la „Mediul hispanic al lui Cristofor Columb”, temă menită a releva faptul că, desfășurat nu întimplător la Madrid, Congresul se înscria în acțiunile ce pregătise sărbătorirea, în 1992, a 500 de ani de la descoperirea „Noii Lumi”.

Conform reglementărilor Comitetului Internațional de Științe Istorice, pentru a se asigura abordarea unei problematice cit mai largi din punct de vedere tematic, al zonelor de referință și al epocilor istorice, lucrările au fost structurate pe secții. La secția „Mari teme” s-a dezbătut și de această dată o problemă de larg interes. Primul raport susținut în cadrul acestei acțiuni, datorat lui Charles Verlinder (Belgia), referitor la „Descoperirea Americii de către europeni și consecințele sale”, a fost urmat de câteva corapoarte care, prezentînd punctul de vedere al diferitelor școli istorice care au detaliat unele aspecte privind „modul în care descoperirea și consecințele ei explică unele trăsături ale societății americane de astăzi” (coraportor Frédéric Mauró—Franța); „Raportul dintre descoperire și sclavaj” (Jurgen Helle — R. D. Germană); „Repercursiunile descoperirii în zonele Atlanticului și Pacificului”, etc. Celelalte subiecte abordate la această secție s-au referit la „Megalopolisul în istorie. Aspecte economice, social-culturale și politice” (raportor T. C. Barker—Anglia) și „Revoluțiile și reformele. Influența lor asupra istoriei societății” (raportor Ioachim Herrmann — R.D.G.).

Secția Metodologie a avut pe ordinea de zi următoarele teme: 1. „Concepții europene și asiatice asupra timpului în istoriografie”

(raportor — Masaki Miyake — Japonia și Aleksander Gieysztor — Polonia); 2. „Antropologie, istorie socială și istorie culturală” (raportori V. Bromley și V. A. Tishkov—U.R.S.S.); 3. Bibliografie istorică, avînd la rîndu-i patru subsecții: a. „Genurile bibliografiei istorice și problemele sale teoretice”; b. „Bibliografia în istoria medievală și modernă”; c. „Bibliografia în istoria secolelor XIV—XX”; d. „Bibliografii colective și de colectiv, bibliografii necunoscute”. Secția cronologică a fost structurată în cinci grupe. La prima dintre acestea (antichitatea), s-au dezbătut două teme: 1. „Migrațiile de populație în America precolumbiană” și 2. „Miturile și simbolurile ca surse ale istoriei în lumea mediteraneană”.

La Secția de istorie medievală s-au abordat probleme în legătură cu 1. „Sistemele feudale în Asia”; 2. „Lumea rurală și mișcările comunale”.

În subsecția istoria modernă, specialiștii s-au referit la: 1. „Cerealele și istoria mondială” și 2. „Modernizarea lumii arabe”. Au trezit interes și temele dezbătute în Subsecția istorie contemporană: 1. „Formarea și școlile tehnice în societatea modernă”; 2. „Evoluția profesională a femeii și statutului său după revoluția industrială”; 3. „Noile cercetări asupra tratatelor din preajma și din timpul celui de al doilea război mondial”; 4. „Progresul în pace, regresul în război, un model de interpretare din secolul al XX-lea”; 5. „Politica socială în secolele XIX—XX”; 6. „Conștiința națională, unitate și mișcări populare în Asia și în Africa”.

Alte comunicări, a căror abordare a necesitat urmărire obiectivelor respective pe o perioadă mai lungă, au fost grupate sub genericul „Teme care se referă la mai multe secții cronologice”: 1. „Nașterea și difuzarea științei; mișcări și schimbări intelectuale”; 2. „Strategii pentru menținerea la putere”; 3. „Organizarea muncii”; 4. „Relația evrei, creștini și musulmani”; 5. „Boala și societatea”; 6. „State și imperii din Africa înainte de 1800”; 7. „Centre și periferii, metropole și colonii”.

Ordinea de zi a organismelor internaționale afiliate a diversificat și mai mult problematica dezbătută, facilitînd totodată a-

profundarea cunoașterii istorice într-un domeniu sau altul: Comisia Internațională de Istorie Militară comparată („Influența ginderii militare asupra războiului în ultimele cinci secole”); Societatea Internațională pentru Didactica Istoriei („Schimbarea conștiinței istorice prin stabilirea spațiului mondial al istoriei”); Asociația Internațională pentru Studii Bizantine (1. „Boala și societatea în lumea bizantină”; 2. „Nonconformismul după Iustinian”); Institutul Pan-american de Geografie și Istorie (1. „Cartografia și istoria”; 2. „Istoria ideilor despre descoperire”); Federația Internațională a Societăților și Institutelor pentru Studiul Renașterii („Reforma”); Asociația Internațională de Istorie a Dreptului și a Instituțiilor și Comisia Internațională pentru Istoria Universităților („Puterile politice și lumea universitară”); Comisia Internațională de Studii Istoric Slave („Contactele între țările iberice și lumea slavă din secolul al XVI-lea până în zilele noastre”); Comisia Internațională de Studii Latino-Americane și a Caraibilor („Continuitate și discontinuitate în istoria Americii Latine”); Asociația Internațională de Istorie Economică („Comerțul internațional cu produse alimentare din evul mediu timpuriu”); Comisia Internațională de Istorie a Istoriografiei („Istoriografia occidentală și neoccidentală. Tradiții, contacte, noi apropieri”); Comisia Internațională de Istorie Ecclesiastică Comparată. 1. („Biserica și naționalitatea”; 2. „Biserica în oraș”). Comisia Internațională de Istorie a Mișcărilor Sociale și a Structurilor Sociale („Tineretul și mișcările sale din secolele XIX–XX”); Comisia Internațională pentru Istoria Adunărilor de Stat; (1. „Jusționalizarea parlamentară a cuceririlor insurecționale sau revoluționare”; 2. „Revoluțiile și dreptul constituțional”; 3. „Adunările de Stat, parlamentele și grupurile de presiune”); Asociația Internațională de Studii Sud-Est Europene (1. „Lumea balcanică și din sud-estul Europei în lumina miturilor, legendelor și literaturii sale istorice”; 2. „Sud-estul Europei și marile drumuri comerciale, aspecte politice, economice și social-culturale”); Comitetul Internațional al Istoriei Celui de-al Doilea Război Mondial („Drumul spre război”); Comisia Internațională pentru Istoria Orașelor („Reglementarea formării de noi orașe și cartiere în secolele XIV–XVIII”); Asociația Internațională de Istorie Comparată a Europei („Opiniile publice europene și decolonizarea după cel de al doilea război mondial”); Uniunea Istorică or Arabi („Contribuția arabă și musulmană la civilizația mondială”).

Variate și interesante teme au reținut atenția membrilor comisiilor interne, respectiv: Comisia Internațională de Diplomatie („Falsul în domeniul diplomatic”); Comisia Internațională pentru Istoria Revoluției din Octombrie (1. „Societate și organizațiile sociale în Revoluția din Octombrie”; 2. „Omul în Revoluția din Octombrie”); Comisia Internațională de Demografie Istorică (1. „Migrările la distanțe lungi începând din secolul al XV-lea”; 2. „Rolul statului și al opiniei publice în legătură cu comportamentul sexual și demografic”); Comisia Internațională de Istoria Revoluției Franceze („Bilanțul activităților ocazionate de bicentenarul revoluției”); Societatea pentru Istoria Cruciadelor și a Orientului Latin („Musulmanii sub puterea creștină — 1100–1300”); Comisia de Bibliografie („Informația metodologică și tehnică în științele istorice”); Comitetul Internațional pentru Metrologie Istorică („Greutățile și măsurile în manualele de comerț și în cărțile de contabilitate”); Asociația Internațională pentru Mijloace Audio-Vizuale în Cercetarea Istorică și în Educație („Istoria la televiziune”); Federația Internațională pentru Cercetarea Istoriei Femeii („Schimbări în ciclul de viață al femeilor într-o perspectivă socio-economică și politică”).

O altă modalitate de dezbateră a unor probleme de larg interes pentru participanți a constat în organizarea unor mese rotunde, având ca subiect: 1. „Surse manuscrise din epoca lui Marco Polo”; 2. „Epoca luminilor. Comparatie între Europa și Asia”; 3. Protecția civililor și a prizonierilor de război în timpul primului război mondial”; 4. „Examen prin filosofii istoriei. Un dialog între filosofii istoriei și istorici”; 5. „Romanitatea orientală și romanitatea occidentală”; 6. „Comenius în știință și cultura mondială”; 7. „Istorici, politicieni și ideologie”; 8. „Istoricii și salvarea moștenirii culturale a umanității”; 9. „Noile cercetări asupra istoriei serviciilor de învătămint în secolul XX”; 10. „O comparație între Budapesta și New-York”; 11. „Aspecte tehnice ale industrializării în țările mediteraneene în secolele XIX–XX”; 12. „Informatica și istoria”; 13. „Istoria Țiganilor și sursele sale”.

La lucrările forumului istoricilor desfășurat la Madrid au participat desigur și istorici din România. Deși ei nu au constituit o delegație, în sensul că fiecare a acționat după propria voință și preocupări în conformitate cu obiectivele instituției pe care o reprezintă, aceștia s-au străduit să facă cunoscute pe plan mondial rezultatele istoriografiei românești. Au fost prezente la Madrid cadre didactice din învățământul superior venite din București, Cluj și Iași, ca și cercetători științifici, printre care îi mențio-

năm pe: Dan Berindei, Ligia Birzu, Constantin Bușe, Stelian Brezeanu, Virgil Cindea, Paul Cernovodeanu, Costache Codrescu, Eugen Denize, Maria Dogaru, Mircea Dogaru, Vasile Gionea, Sergiu Iosipescu, Zoe Petre, Grigorie Ploieșteanu, Aurel Pop, Andrei Pippidi, Cristian Popișteanu, Dumitru Preda, Dumitru Protase, Alexandru Savu, Ștefan Ștefănescu, Pompiliu Teodor, Răzvan Theodorescu, Vasile Vesa, metropolitul Nestor Vornicescu, Mihail Zahariade, Alexandru Zub.

Participanții români au constituit, o prezență activă, în sensul că unii au întocmit corapoarte sau intervenții la temele dezbătute în diferitele secțiuni, alții au susținut comunicări și au luat parte la discuții în cadrul organismelor afiliate ori al comisiilor interne. În volumele cuprinzând lucrările congresului se află inserate corapoartele și intervențiile domnilor Dan Berindei („Țările din sud-estul Europei sub impactul revoluției și al reformelor în secolul al XIX-lea”); Stelian Brezeanu („Lumea europeană în comparație cu alte continente și culturi”); Paul Cernovodeanu („Impactul epidemiei de holeră pentru societatea românească în secolul al XIX-lea”); Ștefan Pascu („Ideologii, revoluții și reforme în sud-estul Europei în epoca de trecere de la feudalism la capitalism”); Zoe Petre („Miturile și istoria geto-dacilor”); Cristian Popișteanu („Impactul european în legătură cu evenimentele din România din vara anului 1944”); Andrei Pippidi („Centrul și periferia în sud-estul Europei în epoca medievală și premodernă”); Ștefan Ștefănescu („Aspecte ale strategiei menținerii la putere în Europa centrală și de sud la sfârșitul veacului al XVI-lea”); Alexandru Zub („Perceperea timpului în sud-estul Europei”).

În desfășurarea mesei rotunde „Romanitatea orientală și romanitatea occidentală” un rol important l-au avut profesorii Dumitru Protase de la Universitatea din Cluj, Răzvan Theodorescu, conferențiar Ligia Birzu ș.a., în timp ce profesorului Virgil Cindea i s-a încredințat conducerea lucrărilor Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene. Cercetătorii români care au luat parte la lucrările Comisiei Internaționale de Istorie Militară (general Costache Codrescu, colonel Alexandru Savu, Mircea Dogaru, Mihail Zahariade și Dumitru Preda) au susținut de asemenea comunicări și intervenții apreciate.

Semnatară acestor rânduri a participat la lucrările desfășurate la Arhivele Naționale din Spania ale Comisiei Internaționale de Diplomatie, a cărei membră este. Încadrându-se tematicii anunțate, a susținut aici comunicarea „Falsul în diplomata românească”, lucrarea fiind reținută pentru

a fi introdusă în volumul ce urmează a se edita în curând. A participat de asemenea la dezbaterile celorlalte probleme aflate pe ordinea de zi a acestui organism internațional de specialitate (fixarea obiectivelor de viitor, elaborarea unor norme pentru transcrierea și descrierea diferitelor categorii de documente, elaborarea de bibliografii). A reușit totodată să obțină promisiunea Biroului Comisiei ca în Dicționarul internațional de diplomatie să fie incluși și termeni românești. Participând apoi la una din ședințele Comisiei Internaționale pentru Istoria Revoluției Franceze, a susținut o intervenție privind modul în care s-a reflectat acest eveniment crucial din istoria omenirii în heraldica românească.

Privit în ansamblu, cel de al XVII-lea Congres Internațional de Științe Istorice se remarcă prin câteva trăsături caracteristice: — s-a desfășurat într-un climat politic nou, când suflul înnoirilor sociale a favorizat dezvoltarea colaborării și a dialogului; — a exprimat prin tematica abordată preocupările vizând utilizarea mai intensă a istoriei în slujba dezvoltării societății contemporane;

— a relevat mai direct rolul istoricilor în viața social-politică;

— problematica abordată a fost deosebit de actuală, răspunzând unor comandamente ale evoluției comunităților sociale contemporane.

Într-adevăr, prin rapoarte, corapoarte și discuții, s-a pus un accent mai mare decât în trecut asupra rolului important pe care îl au istoricii în perioada pe care o străbatem. Apreciați a fi „legitimi interpreți ai trecutului”, istoricii sînt chemați să-și asume o mai mare responsabilitate în viața socială, încit faptele din trecut, aduse la cunoștința marelui public, să devină o pildă pentru generația de astăzi. S-a relevat totodată responsabilitatea omului de știință, a istoricului în special, față de tezaurul spiritual al fiecărui popor. Cercetînd experiența omenirii, istoricii trebuie să descifreze cauzele fenomenelor ce se produc și să identifice căile posibil de urmat pentru rezolvarea lor în viitor.

În acest context, s-a subliniat necesitatea perfecționării sistemelor de informare asupra rezultatelor cercetărilor istorice întreprinse într-o țară sau alta, ca și asupra documentelor de arhivă. Referirile în legătură cu sursele istorice au adus în discuție importanța arhivelor fiecărui stat, problema liberalizării accesului cercetătorilor la unele fonduri pînă acum inaccesibile, necesitatea găsirii unor noi soluții în vederea grăbirii ritmului de inventariere, astfel ca mărturiile istorice deținute în depozitele publice să

fie puse în circuitul științific cât mai grabnic. Printre rapoartele care s-au referit la astfel de probleme îl menționăm pe cel datorat lui Charles Keskemeti, director executiv al Consiliului Internațional al Arhivelor, intitulat „Pentru o politică a arhivelor în marile sisteme interguvernamentale”. Subliniind faptul că „arhivele unei țări fiind proprietatea inalienabilă și imprescriptibilă a statului respectiv”, beneficiind de reglementări legislative care asigură conservarea și valorificarea documentelor respective, autorul trage un semnal de alarmă asupra faptului că arhivele organismelor internaționale necesită o mai mare preocupare din partea forurilor competente.

Ca și în 1985 la Stuttgart și în 1980 la București, pe toată durata Congresului a funcționat la sediul central un stand de carte, în cadrul căruia participanții au prezentat noutățile editoriale din țara pe care o reprezentau, unele din publicații fiind tipărite special pentru acest eveniment științific. În standul Ungariei cea mai reprezentativă lucrare s-a referit la Istoria Transilvaniei (*Kurze Geschichte Siebenbürgens*) fiind o formă prescurtată a celor trei volu-

me apărute în 1986 în această țară sub auspiciile Ministerului Culturii. Imprimată în condiții tehnice deosebite, pe hirtie cretată, ilustrată cu numeroase reproduceri color lucrarea a reținut atenția participanților, cu atât mai mult cu cât un pliant, având aceeași calitate, era distribuit tuturor celor care vizitau standul. Deși nu s-au putut compara din punct de vedere al aspectului cu volumul menționat mai sus, lucrările afișate și oferite de participanții români, cea mai mare parte datorate Comisiei de Istorie Națională Militară, altele fiind rezultatul activității Comisiei de Istorie Bisericească, condusă cu competență de mitropolitul Nestor Vornicescu, la care se adaugă un volum imprimat sub egida Academiei Române (*Nouvelles études d'histoire*), fiind dedicat expres acestei manifestări științifice internaționale (desigur toate acestea fiind imprimate în limbi de circulație internațională), au fost privite cu interes, dar au fost insuficiente pentru a umple golul resimțit de mult timp în ceea ce privește informarea promptă și corectă a istoricilor din alte țări asupra istoriei țării noastre.

MARIA DOGARU

Congresul Comisiei Internaționale pentru cercetarea istoriei Ordinului Teutonic

Una dintre manifestările de interes arhivistic pe plan internațional a avut loc la Nürnberg la sfârșitul lunii iunie—respectiv începutul lunii iulie 1990.

Împlinirea existenței de 800 de ani a Ordinului Cavalerilor Teutoni (transformat în anul 1923 în ordin monahal) a prilejuit, printre altele, deschiderea unei mari expoziții retrospective și a unei sesiuni științifice. În cadrul sesiunii au fost prezenți istorici din R.F.G., Polonia, Austria, Italia și România. Dintre comunicări, amintim următoarele:

— Dr. Udo Arnold—Bonn : „Începuturile Ordinului Teutonic (pînă la 1309)”.

— Dr. H. Z. A. Nowak—Torun (Polonia) : „Structurile dezvoltării statului Ordinului Prusian în secolul al XIV-lea”.

— Dr. Mariah Biskuf—Torun : „Teritoriile și Ordinul. Probleme ale stăpînirii ordinului în Prusia în secolul al XV-lea”.

— P. dr. Bernhard Demel (Viena) : „Ordinul Teutonic ca factor al Imperiului romano—german 1494—1805”.

— Dr. Heinz Nollatscher—Bolzano (Italia) : „Casa imperială a Habsburgilor și Ordinul Teutonic”.

Comunicările au atins și unele probleme legate de relațiile țării noastre cu Ordinul Teutonic, care încă așteaptă o clarificare de ansamblu. După cum se știe, în ultima vreme au fost publicate noi materiale inedite în acest sens în reviste românești, inclusiv în „Revista Arhivelor”. Și la sesiune au fost comunicate date de acest fel, ca de exemplu planul de a așeza cavaleri teutoni la granițele de vest ale Transilvaniei (1570) pentru consolidarea apărării antiotomane (H. Nollatscher).

În cadrul Muzeului Național German a fost deschisă o expoziție privind istoria ordinului (1190—1990), cuprinzînd peste o mie de piese, adunate temporar din 20 țări,

respectiv 203 surse. Dintre numeroasele manuscrise expuse, remarcăm câteva de interes deosebit pentru istoriografia românească. Astfel, amintim statutele ordinului, atît de puțin cunoscute, copiate în 1440 (originalul se află în arhiva centrală a ordinului la Viena), cronica lui Ian Dlugosz intitulată „Banderia Prutenorum” din 1448 (originalul se păstrează la „Biblioteca Jagiellonka”—Cracovia) sau „Die Jüngere Hochmeisterchronik” din 1492 (actualmente în pro-

prietatea ramurii calvine a ordinului, cu sediul la Utrecht—Olanda). În general, va trebui acordată o anumită atenție cronicilor ordinului, avînd un spectru teritorial mai larg.

Sperăm că în viitorul apropiat problematicele de mai sus vor fi abordate mai nuanțat în istoriografia noastră.

EUGEN GLÜCK

Centenar Vasile Alecsandri

În cadrul manifestărilor prilejuite de comemorarea centenarului morții poetului Vasile Alecsandri, la Casa de cultură a Ministerului de Interne a avut loc, pe data de 20 septembrie 1990, vernisajul expoziției și un simpozion organizate de Direcția Generală a Arhivelor Statului și gazde, sub genericul „Omăgiu lui Vasile Alecsandri”. Au participat cadre din conducerea Ministerului de Interne și a D.G.A.S., profesori, cercetători, arhiviști, ofițeri, reprezentanți ai agenției „Rompres” și ai Televiziunii Române.

În expoziție au fost prezentate documente familiale, corespondență, afișe, programe, diplome, rapoarte, manuscrise, material iconografic care evocă personalitatea complexă, politică și mai ales literară a marelui Alecsandri, uimitorul zestre pe care a transmis-o urmașilor. Documentele expuse provin din fonduri și colecții aparținînd Direcției Arhivelor Centrale, filialelor Arhivelor Statului Iași și București, Academiei Române și Muzeului Literaturii Române.

Vasile Alecsandri a fost contemporan și participant la principalele evenimente ale istoriei neamului românesc din frământatul veac al XIX-lea. Cea mai convingătoare descriere a crezului politic o face însuși Alecsandri într-o scrisoare către G. Bengescu: „Amice, eu pot să mor fericit, deoarece am văzut realizate toate visurile tinereții mele: Unirea, prințul străin, Independența, Regatul. Un singur lucru mai doresc, deși nu sînt chemat a-l privi cu ochii: e ca la bătrînețe, generația dumitale să vadă scumpa noastră Românie încă și mai mare, încă și mai puternică, încă și mai considerată de cit astăzi”.

Între documentele familiale, două atrag atenția în mod deosebit. Primul face parte

din colecția de Documente a F.A.S. Iași și este o mitrică, eliberată de Mitropolia Moldovei în 1835 iulie 12, prin care atestă ca dată a nașterii poetului Vasile Alecsandri, anul 1818 iunie 14 și nu 1821 cum este în genere cunoscută. „Vasilică este născut la 14 iunie 1818 în tirgul Bacăului, botezat în legea pravoslavnică de preotul Ioan, de la biserica Precista din Bacău”. Al doilea este testamentul lui Vasile Alecsandri, păstrat de asemenea în colecția de Documente a F.A.S. Iași. Cu sufletul său generos, pînă în ultimele clipe ale vieții, Alecsandri s-a gîndit la cei mulți și obidiți. Astfel, el lasă prin dispoziție testamentară soției sale, Paulina, sarcina construirii unei școli primare pentru copiii sătenilor din Mircești și întărește dreptul de proprietate asupra pămîntului dăruit de el aceluiași săteni. Manuscrisele operelor literare erau dăruite Academiei Române, iar celebra luncă a Mirceștilor, care l-a inspirat în crearea pastelurilor, trebuia să rămînă indivizibilă și inalienabilă.

Din multitudinea documentelor referitoare la activitatea profesională a poetului, ca director al Teatrului Național din Iași, arhivist al statului, ministru de externe, la loc de cînte trebuie menționat cel intitulat „Proiect pentru organizarea Arhivei Statului”, înaintat de Vasile Alecsandri în luna ianuarie 1851 Ministerului de Justiție al Principatului Moldovei. Acest proiect reflectă principiile sale despre arhive, principii ce sînt valabile și astăzi: „Arhiva unui stat este averea publică care merită cea mai aproape îngrijire a ocîrmuirii. Ea este colecția tuturor actelor publice, atît administrative cit și judecătorești și politice, care slujesc de temelie legiuirilor țării”. Alecsandri propunea înființarea unui depozit secundar, în care specialiști ai Arhivelor Statului să

selecționeze documentele preluate de la instituții. Propunerea sa este o anticipație pentru idealul a ceea ce înseamnă o arhivă modernă, cu o evidență corespunzătoare pentru toate genurile de documente.

Prezența lui Vasile Alecsandri în viața politică a țării este din plin reliefată de expozitate. Anul revoluționar 1848 apare marcat, între altele, printr-un manifest în care Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Laszkar Rosetti, cheamă poporul Moldovei la dețronarea domnitorului Mihail Sturdza, la restabilirea drepturilor cetățenești.

Unirea Principatelor Române este redată printr-un grup de documente, atestând rolul de primă mărime jucat de Alecsandri în înfăptuirea și recunoașterea acesteia de către marile puteri europene. Astfel, două plinieri din anul 1857 adresate Înaltei Comisii de la Focșani și semnate de : Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu și Rallet, demascau abuzurile și falsificarea alegerilor de către căimacamii Teodor Balș și Nicolae Vogoride. Originalele ambelor documente se păstrează la Muzeul Literaturii Române.

Pildă de înalt patriotism, spirit de înțelegere și înțelepciune o constituie scrisoarea lui Vasile Alecsandri din 1859 ianuarie 20, către fratele său Iancu, agent diplomatic al Moldovei la Paris, prin care îi comunică renunțarea sa la domnie în favoarea lui Alexandru Ioan Cuza. Alături de aceasta este o altă scrisoare, adresată în 1861 aprilie 27 domnitorului Alexandru Ioan Cuza, în care îi relatează misiunea ce a îndeplinit-o în calitate de agent diplomatic al Principatelor Române la curtea împăratului Napoleon al III-lea, pentru recunoașterea Unirii.

Complexul om de cultură — poet, scriitor, dramaturg, critic literar, conferențiar, publicist — care a fost Vasile Alecsandri este prezentat în diverse ipostaze prin documentele și fotografiile expuse.

Mai puțin cunoscute sau de cele mai multe ori ignorate au fost relațiile sale cu poeta Carmen Sylva (regina Elisabeta). Cu titlu de informație menționăm un document din fondul Casa Regală, o scrisoare a Elisabetei către Vasile Alecsandri din 1880 noiembrie 25, privind traducerea în limba franceză a poeziilor lui. Între altele, îi scria : „Să-mi dea Dumnezeu puterea să arăt Europei ce poet sîntei. Uneori mă sperie gîndul că eu sînt cea care va arăta Europei capodoperele dumneavoastră”.

Alături de manuscrisele unor poezii și povestiri, este bogat reliefată dramaturgia sa, pe care Nicolae Iorga o caracteriza astfel : „Teatrul lui Alecsandri e patriotic fiindcă întîi a fost o școală, pe urmă o armă”. Gama documentelor privind activitatea tea-

trală a lui Vasile Alecsandri este extrem de variată : manuscrisele unor piese de teatru cu dedicații pentru prietenii săi Mihail Kogălniceanu și Ion Ghica, afișele și programele unor piese ale sale jucate pe scena Naționalului bucureștean, precum și procese verbale, invitații, corespondență atestînd rolul jucat de Alecsandri în teatrul românesc.

Un spațiu important în cadrul expoziției se acordă corespondenței cu mari personalități ale vieții politice și culturale românești, între care amintim pe Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, Al. I. Cuza, Titu Maiorescu, Iosif Vulcan, V. A. Urechia ș.a. Menționăm o scrisoare din 7 mai 1870 adresată de Vasile Alecsandri editorului Soccec, prin care a donat drepturile de autor provenite din vinzarea poemului „Dumbrava Roșie” în contul ajutorului acordat de România poporului francez.

Persistența robiei Țiganilor în Principatele Române îl preocupa intens pe Alecsandri. Astfel, într-un memoriu din 28 iunie 1855 adresat Sfatului Administrativ al Moldovei, el propune dezrobirea Țiganilor, precum și împrăștierea lor, după modul cum a procedat împreună cu fratele său Iancu pe moșiile Pătrășcani și Mirecști.

Pentru vasta sa operă literară, pentru întreaga sa activitate politică și culturală, Vasile Alecsandri ocupă un loc de frunte în galeria marilor eroi ai neamului românesc. Elogiul națiunii adus lui cu ocazia cîștigării cupei concursului literar de la Montpellier sau pentru piesa „Fintina Blanduziei”, îl reîntîlmim în documentele expoziției. Diplome, corespondență, afișe, programe pentru inaugurarea monumentelor sale din Bacău și București, precum și versurile lui Leon Cerchez închinată memoriei sale sînt tot atîtea mărturii ale omagiului adus lui Vasile Alecsandri. Fotografiile expuse întregesc impresiile produse de documente. Cunoaștem astfel un Alecsandri în plină maturitate, așa cum probabil arăta cînd a scris capodoperele sale „Ovidiu” și „Fintina Blanduziei” sau inegalabilele pastelluri, cunoaștem pe părintii săi, vornicul Vasile Alecsandri și soția sa Elena, pe fratele său Iancu și pe cea care i-a fost tovarășe de viață, înțeleapta și harnica Paulina.

Din galeria marilor personalități îi revedem pe Cuza și Kogălniceanu, pe Carol I și poeta Carmen Sylva. Vom identifica clădirea Teatrului Național din Iași, avînd în față statuia poetului, precum și cabinetul de lucru al poetului și mausoleul din Mirecști. Actorul Matei Mîlo, prietenul de o viață al dramaturgului este prezentat prin fotografii ilustrînd rolurile jucate în piesele „Coana Chiriță”, „Piatra din casă”, „Barbu Lăutaru” etc.

În cadrul simpozionului, cuvîntul de deschidere a fost prezentat de Ioana Burlacu, șefa Serviciului documentare, valorificare și publicații arhivistice, care a reliefat multilateralitatea și complexitatea personalității lui Vasile Alecsandri. În program s-au prezentat următoarele comunicări: 1. Ileana Ene, muzeograf principal la Muzeul Literaturii Române — „Correspondență inedită între Vasile Alecsandri și Lascăr Rosetti”, cu prezentarea manuscrisului „Hora de la Răducăneni”; 2. Ionuț Niculescu, directorul Muzeului Teatrului Național „Vasile Alec-

sandri” — „Zorile repertoriului național”; 3. Mihaela Bădescu, arhivist principal în D.G.A.S. — „Vasile Alecsandri și Arhivele Statului”; 4. Virgiliu Z. Teodorescu, arhivist principal în D.G.A.S. — „Vasile Alecsandri în conștiința urmașilor”.

Apreciate pozitiv de cei prezenți, atît comunicările cit și expoziția au constituit, în contextul comemorării centenarului Vasile Alecsandri, un omagiu adus aceluia care spunea: „Toți românii au fost buni pentru mine, încît opera mea este și a lor”.

MIHAELA BĂDESCU